

**KUNGÄLVS
KOMMUN**

Riktlinjer för vedeldning

Riktlinje

Diarie-/dokumentnummer: KS2023/2081

Beslut: 2023-09-20 Kommunstyrelsen §229/2023

Beredande politiskt organ: Miljö- och byggnadsnämnden

Ersätter tidigare beslut 2019-11-07 Kommunfullmäktige §266/2019

Giltighetstid: 2027-12-31

Dokumentansvarig: Samhälle och utveckling/Miljöenheten/Miljöchef

Senast uppdaterad av: Malin Ohrberg

Miljö- och byggnadsnämndens riktlinjer för vedeldning

I dagens samhälle bor vi ibland tätt intill varandra och har små tomter. En del småhusägare väljer att elda med ved eller pellets. Genom att elda rätt uppnås både bättre miljö och bättre ekonomi. Felaktig eldning i braskaminer och pannor inom tätbebyggda områden kan orsaka problem med luftvägsirritation, lukt, sot och nedsmutsning. Det är varken bra för luftkvaliteten eller grannsämjan. För att bidra till att miljömålen för Begränsad miljöpåverkan, Frisk luft, Giffri miljö, God bebyggd miljö uppnås krävs åtgärder som medför att luftkvaliteten i kommunen förbättras. En åtgärd är att begränsa de skadliga utsläpp som vedeldning kan orsaka.

Vid nyinstallation av fastbränsleanordningar såsom vedeldad eller pelletseldad vedpanna, kamin med mera, gäller aktuella byggregler från Boverket (BBR). Utsläppskrav och verkningsgrad återfinns i avsnittet om "utsläpp till omgivningen" 6:7412, se tabell i BBR.

Begär alltid en prestandadeklaration för eldningsanordningen du tänker köpa. I den kan du se om Boverkets byggregler för utsläpp och verkningsgrad uppfylls för den vedpanna du tänkt installera. Vid nyinstallation eller väsentlig ändring av eldstad eller rökkanal är det också viktigt att kontakta bygglovsenheten för besked om vad som gäller i det aktuella fallet i Kungälv kommun.

Visa hänsyn mot dina grannar

Ofullständig förbränning leder till att hälsofarliga ämnen bildas. Dessa kan ge negativa effekter på andningsvägar och öka risken för lungcancer. Många personer upplever dessutom röken som irriterande. Det gäller särskilt astmatiker som kan vara känsliga och få besvär av vedröken.

Praxis vedeldning

Med hänsyn till de hälsorisker som är förknippade med småskalig vedeldning har det utvecklats en rättspraxis där vedeldning inom tätbebyggda områden, som utgångspunkt, endast får ske i begränsad omfattning, så kallad trivseldning, se mer under definitioner nedan.

Riktlinjer

Tabellen nedan visar de riktlinjer som gäller för vedeldning i Kungälv kommun. Övergripande gäller att eldning inte får orsaka olägenhet för människors hälsa.

Område	Anläggning	Situation	Riktlinje för användning
Gäller inom Kungälv kommun	Lokal eldstad*	Nyinstallation	Godkänd enligt BBR (endast trivseldning i tätbebyggda områden)
		Befintlig eldstad	Godkänd enligt BBR vid installationstillfället (endast trivseldning i tätbebyggda områden)
	Fast bränslepanna	Nyinstallation	Godkänd enligt BBR. Krav på ackumulatortank.
		Befintlig panna	Godkänd enligt BBR vid installationstillfället. Krav på ackumulatortank.

* Kakelugn, öppen spis, köksspis och vedeldat bastuaggregat omfattas inte av BBR:s krav vad gäller utsläpp och verkningsgrad, däremot gäller riktlinjerna för trivseldning i tätbebyggda områden.

Observera att miljö- och byggnadsnämnden kan besluta om begränsningar eller förbud trots att riktlinjerna följs. Sådana beslut kan tas om miljö- och byggnadsnämnden bedömer att din eldning innebär en olägenhet för närboende. Begreppet olägenhet förklaras i 9 kap 3§ miljöbalken (MB).

I tät bebyggelse, till exempel radhus och kedjehus bör vedeldning begränsas eller undvikas. Där är risken stor att olägenhet för närboendes hälsa uppstår. I områden där fjärrvärme eller annan miljövänlig uppvärmning finns bör vedeldning i uppvärmningssyfte undvikas.

Definitioner

Lokal eldstad: Eldstad som används för uppvärmning av det utrymme där eldstaden är uppställd, s.k. trivseldning. Det kan till exempel vara en braskamin, en kakelugn eller en öppen spis.

Fastbränslepanna: Panna som eldas med ved eller pellets och som används för huvudsaklig uppvärmning av en bostad.

Godkänd eldstad: Med godkänd menas här anläggningar som uppfyller Boverkets aktuella föreskrifter (BBR). Boverkets byggregler ska följas vid nyinstallation av vedeldade anordningar. Alla tidigare installationer av vedeldade anordningar ska klara de byggregler (BBR) som gällde vid installationstillfället.

Trivseldning: Flera vägledande domar i Mark- och miljööverdomstolen har definierat att trivseldning innebär eldning upp till fyra timmar per tillfälle och högst två gånger per vecka. Källa: MÖD 2004:63 (M4242-03), MÖD 2016-M 5061. Vid klagomål görs dock bedömning i varje enskilt fall.

CE-märkning och prestandadeklaration

Gränsen för utsläpp av tjära från pannor infördes 1988 i Boverkets byggregler. Att en panna var "miljögodkänd" innebar att den vid provning (utförd av oberoende provningsinstitution) minst klarade utsläppsgränserna. Senare följde kravet på anslutning av pannan till en ackumulatortank för att den skulle vara miljögodkänd.

Sedan 2013 ska alla nyproducerade braskaminer, pelletskaminer, insatser, fastbränsleeldade köksspisar och kökspannor (max 50 kW), bastuaggregat för styckved och eldstäder med långsam värmeavgivning ha en prestandadeklaration som visar vilka utsläpp, vilken verkningsgrad och vilken effekt som utrustningen har. Använd informationen för att avgöra om kraven uppfylls. En eldningsutrustning måste också vara CE-märkt för att få säljas inom EU. Genom prestandadeklarationen och dess CE-märkning garanterar tillverkaren att den deklarerade prestandan stämmer.

Pannor behöver inte vara prestandadeklarerade och CE-märkta. Som kund får du istället fråga efter annan teknisk dokumentation som klargör produktens prestanda. Ett typgodkännande ska alltid anses vara tillförlitligt och visar att produkten uppfyller kraven i Boverkets Byggregler, men bara för de egenskaper som typgodkännandet omfattar.

Sedan 1 januari 2022 gäller ekodesignkrav för rumsvärmare enligt en EU-förordning. Då definitioner skiljer sig åt mellan Ecodesignkraven och BBR kraven, är dessa krav inte möjliga att jämföra rakt av. BBR-kraven är dock satta med avsikt att ligga i nivå med ekodesign, så att en rumsvärmare som uppfyller ekodesignkraven alltid också uppfyller BBR:s kravnivåer.

Elda rätt

Veden

Nyhuggen ved innehåller 45–50 % vatten och torkad ved cirka 20 %. Hugg veden under vinterhalvåret och låt den torka, kapad och klar utomhus. Förvara veden luftigt och skyddat för regn i minst 1 år men var noga med att låta luften cirkulera fritt i vedstapeln. Det är bäst om veden sedan kan hållas inomhus, åtminstone några veckor innan den ska användas.

Vid eldning med fuktig ved är det svårt att uppnå tillräckligt hög temperatur i förbränningen som blir sämre och ger större utsläpp av luftföroreningar eftersom vattnet först måste kokas av. Värmevärdet minskar och du måste även elda mer för att få ut samma energimängd. Livslängden på din eldstad kan även förkortas då de rökgaser som bildas av förbränning av färsk ved kan fräta på rökkanalen och eldstaden. Om alltför torr ved används, finns det risk att värmepannans eller kaminens verkningsgrad påverkas negativt. Lagom fukthalt på veden är 16–20 %.

Olika träslag har olika förutsättningar. Försök att använda ved från lövträd framför barrträd. Vid pelletseldning gäller andra förutsättningar och det är viktigt att kontrollera vad som gäller vid eldning.

Eldstaden

De flesta äldre kombipannor som används för vedeldning är inte godkända. De är ofta konstruerade på ett sätt som gör dem olämpliga för kontinuerlig vedeldning. Förbränningen är ofta dålig och verkningsgraden lägre än i pannor avsedda för enbart ved. Har du en äldre kombipanna bör du byta ut den till en ny vedpanna som är godkänd enligt de senaste byggreglerna.

Se till att ha en ordentlig glödbädd när bränslet läggs på. Det är bättre att elda rejält en gång vid maximal effekt än att pyrelada (ha dålig förbränning med dålig lufttillförsel) under hela dagen. Tänk på att en braskamin inte får eldas mer än vad fabrikantens anvisningar säger.

Effektiv eldning i panna kräver en ackumulatortank. När man ansluter en ackumulatortank kan utsläppen minska med upp till 90 %. Med en rätt dimensionerad ackumulatortank kan all ved i pannan slutförbrännas och energin lagras utan att lufttillförseln stryps. Du behöver heller inte lägga in ved lika ofta som när du eldar utan ackumulatortank. I de flesta fall är en ackumulatortank nödvändig för att klara utsläppskraven för en godkänd panna enligt BBR.

Skorstenen

En skorsten/rökkanal måste uppfylla vissa krav så att eldning kan ske utan risker. Dessa krav omfattar till exempel täthet, höjd, area på rökkanalen och avstånd till brännbara delar. Skorstenens krav hör ihop med typen av eldstad. Om man byter eldstad eller bränsle så ändras också förutsättningarna för skorstenen och en ny kontroll ska utföras av skorstensfejarmästare/ skorstensfejartekniker innan anläggningen tas i bruk. Fel skorsten till eldstaden kan innebära större påfrestningar på skorstenen och risk för överhettning i omgivande material, speciellt för stålrorsskorstenar. Detta beror på att rökgastemperaturen är högre vid vedeldning än vid oljeeldning.

Dessutom är gasflödet större vid eldning med ved än med olja. Det betyder att man behöver en större skorstensarea eller måste installera en rökgasfläkt för att få tillräckligt drag. För trång skorstenspipa medför minskad lufttillförsel till eldstaden. Då ökar risken för dålig förbränning, utsläpp av sot och tjära och så kallad soteld och skorstensrelaterad brand.

Skorstenen bör gå över taknock och hålla ett avstånd på minst 1 meter till taktäckningen.

Checklista för bra förbränning:

- Se till att lufttillförseln är tillräcklig. Vid dålig lufttillförsel ökar utsläppen av bland annat sot och tjära till luften.

- Vid ofullständig förbränning får du svart eller mörkgrå rök med kraftig lukt. Gulaktig rök betyder att den innehåller mycket tjära.
- Vid god förbränning är röken närmast osynlig. Varma dagar syns bara värmedaller. Kalla dagar kan röken vara vit av vattenånga som kondenseras i den kallare luften.
- Sot- och tjäravsättningar på glasluckor, pannväggar och i rökgången tyder på att lufttillförseln är dålig eller att förbränningstemperaturen är för låg.
- Om förbränningen varit bra får du bara kvar ljusgrå aska i eldstaden.

Vad säger lagen?

- Enligt 2 kap 3 § miljöbalken (MB) ska alla som planerar och genomför något som kan påverka miljön eller människors hälsa utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Detta gäller även vedeldning.
- Klagomål på vedrök handläggs med stöd av miljöbalken. Olägenhet för människors hälsa definieras i 9 kap 3 § MB. Vid behov kan kommunen via sin tillsyn ställa krav på att enskilda fastighetsägare ska vidta åtgärder för att begränsa störningar från vedeldning (26 kap. 9 § MB)
- Kommunen har möjlighet att ange regler för vedeldning i lokala föreskrifter (40 § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd).
- Enligt Boverkets byggregler (BBR) 6:7412 ska olägenheter till följd av innehållet i rökgaser och avgaser som släpps ut från byggnader begränsas. I samma avsnitt anges nivåer för hur mycket partiklar, organiska gasformiga föreningar och kolmonoxid en vedpanna eller kamin får avge. Även information om anordningens verkningsgrad återfinns här.
- Fastbränslepannor med manuell bränsletillförsel bör utformas med en ackumulator eller motsvarande som möjliggör god energihushållning (BBR).

De lokala föreskrifterna i Kungälv kommun säger att:

- Tillsyn och skötsel av eldningsanordning för alla fasta bränslen ska genomföras i sådan omfattning att driften inte orsakar olägenhet för omgivningen.
- All eldning ska ske med god lufttillförsel och under hög temperatur så att en så fullständig förbränning som möjligt erhålls. Bränslet ska förvaras torrt.
- Pannan får endast eldas med det bränsle som pannan enligt tillverkaren är avsedd för.
- Anläggningen ska hållas i gott skick genom regelbundet underhåll.
- Dokumentation om genomförd sotning/ underhåll ska sparas hos ägaren under minst fem år.
- Småskalig eldning av fastbränsle för uppvärmning och varmvattenproduktion ska ske i en panna som är godkänd enligt Boverkets byggregler, BFS 2011:6 eller är försedd med en ackumulatortank, för att få utföras under tiden 1 juni – 31 augusti inom tätort, samlad bebyggelse samt inom område med detaljplan eller områdesbestämmelser.

Anmäl ändringar

Vid nyinstallation eller väsentlig ändring av eldstad eller rökkanal är det viktigt att kontakta bygglovsenheten för besked om vad som gäller i det aktuella fallet i Kungälv kommun.

Gör en anmälan till Kungälv Sotarna AB om du ska börja elda med annat bränsle eller om du gör en ändring i din eldningsanordning. Skorstenen kanske måste sotas med tätare intervall. Fråga också om skorstenen är lämplig för eldning med det här bränslet.

**KUNGÄLV
KOMMUN**

För mer information kontakta

- Bygglovenheten, Tfn 0303-238000
- Miljöenheten, Tfn 0303-238000
- Kungälv Sotarna AB, Tfn 0303-923 88

Tips på bra läsning: Naturvårdsverkets broschyr "Elda rätt".